

ماشین‌های الکتریکی ۱ و ۲

- ۱- یک موتور dc سری با مدار مغناطیسی خطی مفروض است. این موتور از یک منبع با ولتاژ V تغذیه شده و زیر گشتاور نامی با سرعت n_0 کار می‌کند. تعداد دورهای سیم‌پیچی میدان نصف می‌شود و سپس گشتاور بار دو برابر شده و موتور با ولتاژ $\frac{V}{2}$ تغذیه می‌شود. مقدار جدید سرعت چقدر است؟ از افت ولتاژ در سیم‌پیچی‌ها و نیز تلفات مکانیکی موتور چشم‌پوشی می‌شود.

$$(1) \quad \frac{n_0}{4} \quad (2) \quad \frac{n_0}{2}$$

$$(3) \quad 2n_0 \quad (4) \quad 4n_0$$

- ۲- مشخصه بی‌باری یک ماشین dc در سرعت 1000 rpm به صورت جدول داده شده است. ماشین به صورت موتور شنت از یک منبع ولتاژ 240 ولتی تغذیه شده و با سرعت 2000 rpm کار می‌کند. اگر ولتاژ منبع به 180 ولت کاهش داده شود، مقدار جدید سرعت چند rpm می‌شود؟ موتور بی‌بار است و در این حالت از کلیه تلفات موتور چشم‌پوشی می‌شود.

جریان میدان I_{sh}	۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
نیروی محرکه E_a	۰	۵۰	۹۰	۱۱۰	۱۲۰	۱۲۵	۱۳۰	۱۳۵

$$(1) \quad 1375 \quad (2) \quad 1500$$

$$(3) \quad 1636 \quad (4) \quad 2000$$

- ۳- یک موتور dc سری از منبع 125 ولتی تغذیه شده و با سرعت 1200 rpm کار می‌کند. جریان آرمیچر در این حالت 5 آمپر است. اگر ولتاژ منبع به 190 ولت افزایش داده شده و همزمان، گشتاور بار $2\sqrt{2}$ برابر شود، سرعت موتور چند rpm می‌شود؟ مقاومت آرمیچر و میدان جمعاً $1/10$ اهم است. مدار مغناطیسی موتور غیرخطی است به طوری که فلوی هر قطب با جذر جریان میدان متناسب است

$$(\phi \propto \sqrt{I_s}) \text{ از عکس‌العمل آرمیچر چشم‌پوشی می‌شود.}$$

$$(1) \quad 900 \quad (2) \quad 900\sqrt{2}$$

$$(3) \quad 1800 \quad (4) \quad 1800\sqrt{2}$$

۴ - اگر مشخصه مغناطیسی هسته آهنی یک ترانسفورماتور خطی فرض شود، در

مورد تلفات آهن آن در ولتاژ و فرکانس نامی می‌توان گفت:

(۱) تلفات فوکو غیر صفر ولی تلفات هیستریزیس صفر است.

(۲) تلفات هیستریزیس غیر صفر ولی تلفات فوکو صفر است.

(۳) هر دو مؤلفه تلفات (فوکو و هیستریزیس) موجود و غیر صفر هستند.

(۴) با توجه به خطی بودن هسته، ترانسفورماتور فاقد تلفات آهن است (هر دو مؤلفه تلفات صفر هستند).

۵ - مقدار اولیه طول هریک از فواصل هوایی در مبدل الکترومکانیکی شکل زیر x_0

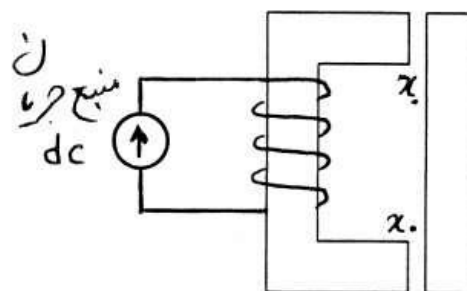
فرض می‌شود. مقدار انرژی ذخیره شده در میدان در این حالت W_{f0} فرض می‌شود.

اگر طول فواصل هوایی نصف شود، قدر مطلق انرژی مبادله شده با منبع

جریان (ΔW_e) و نیز تغییر انرژی ذخیره شده در میدان (ΔW_f) چقدر است؟

از افت آمپر - دور در آهن، مقاومت اهمی سیم‌پیچی، نشت فلو و نیز پراکندگی

فلو در فواصل هوایی صرف‌نظر می‌شود.

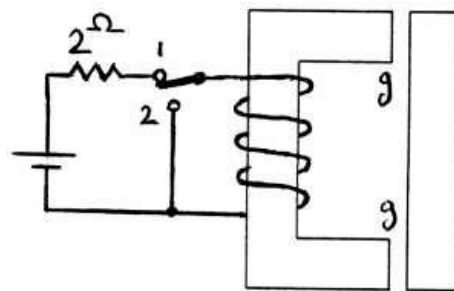
$$\Delta W_f = W_{f0}, \Delta W_e = W_{f0} \quad (1)$$

$$\Delta W_f = 2W_{f0}, \Delta W_e = W_{f0} \quad (2)$$

$$\Delta W_f = W_{f0}, \Delta W_e = 2W_{f0} \quad (3)$$

$$\Delta W_f = 2W_{f0}, \Delta W_e = 2W_{f0} \quad (4)$$

- ۶ - طول فاصله هوایی در رله شکل مقابل g فرض می‌شود. جریان اولیه سیم‌پیچی با استفاده از مدار نشان داده شده در $2/5$ آمپر تنظیم می‌شود (ابتدا کلید به مدت طولانی در حالت ۱ است و در یک لحظه به حالت ۲ برده می‌شود). مقاومت اهمی سیم‌پیچی صفر فرض می‌شود. اگر در این حالت طول فاصله هوایی به تدریج به $\frac{g}{2}$ کاهش داده شود، مقدار ماندگار جریان در سیم‌پیچی چند آمپر خواهد شد؟
- از افت آمپر دور در هسته، و نیز از پراکندگی و نشت فلو چشم‌پوشی می‌شود.

(۱) $1/25$

(۲) $2/5$

(۳) ۵

(۴) صفر

- ۷ - یک ترانسفورمر تک فاز دو سیم پیچه معمولی 10 kVA ، $\frac{2500 \text{ V}}{250 \text{ V}}$ به صورت

یک اتوترانسفورمر با نسبت تبدیل $\frac{2250 \text{ V}}{2500 \text{ V}}$ بسته شده است. توان ظاهری

اتوترانس چند kVA است؟

(۱) ۱۱

(۲) ۹

(۳) ۱۱۰

(۴) ۹۰

۸ - جریان مغناطیس کنندگی یک ترانسفورماتور تکفاز با اولیه N_1 دوری و هنگام تغذیه از یک منبع سینوسی I_0 آمپر است. مشخصه مغناطیسی هسته آهنی خطی فرض می‌شود. یک ترانسفورماتور دیگر با همان تعداد دور سیم‌پیچی اولیه و با جنس هسته مشابه مفروض است. ابعاد طولی هسته ترانسفورماتور دوم در هر سه جهت $\sqrt{2}$ برابر ابعاد متناظر ترانسفورماتور اول است. اگر این ترانسفورماتور از همان منبع سینوسی تغذیه شود، جریان مغناطیس کنندگی آن چقدر خواهد شد؟

$$\begin{array}{ll} (1) \quad \frac{I_0}{2} & (2) \quad \frac{\sqrt{2}}{2} I_0 \\ (3) \quad \sqrt{2} I_0 & (4) \quad 2 I_0 \end{array}$$

۹ - یک ترانسفورماتور تکفاز $\frac{200V}{100V}$ ، $1000 VA$ مفروض است. امپدانس شاخه سری در مدار معادل این ترانسفورماتور از سمت فشار قوی شامل فقط یک شاخه سری متشکل از یک سلف خالص با راکتانس 10Ω است. به ازای چه مقدار ضریب توان بار، رگولاسیون ترانسفورماتور در جریان نامی برابر صفر می‌شود؟

$$\begin{array}{ll} (1) \quad \frac{\sqrt{3}}{2} & (2) \quad \frac{\sqrt{15}}{4} \\ (3) \quad \frac{\sqrt{48}}{7} & (4) \quad \frac{\sqrt{63}}{8} \end{array}$$

۱۰ - در یک موتور القایی سه فاز قفس سنجابی، گشتاور ماکزیمم ۲ برابر گشتاور بار کامل است. اگر موتور به روش ستاره - مثلث راه‌اندازی شود، گشتاور راه‌اندازی چند برابر گشتاور نامی خواهد بود؟ مقاومت و راکتانس حالت سکون هر فاز روتور ارجاع شده به سمت استاتور به ترتیب برابر 2Ω و 2Ω است. از امپدانس استاتور صرف‌نظر می‌شود.

$$\begin{array}{ll} (1) \quad 132\% & (2) \quad 198\% \\ (3) \quad 396\% & (4) \quad 594\% \end{array}$$

۱۱- در یک موتور القایی ۳ فاز با اتصال ستاره، ۴ قطبی و ۵۰ هرتزی، $R_s = R_r'$

است. از اثر X_m و تلفات چرخشی صرف نظر می شود. بازده موتور در لغزش ۱۰

درصد، تقریباً چند درصد می شود؟

۹۰ (۱)

۸۶ (۲)

۷۸ (۴)

۸۲ (۳)

۱۲- یک موتور القایی چهار قطبی سه فاز ۵۰ Hz، ۹/۵ kW مفروض است. تلفات

مکانیکی این موتور در سرعت نامی ۱۴۵۵ برای ۲۰۰ W است. در صورتی که

جریان روتور برابر ۵ باشد، مقاومت هرفاز روتور چند اهم است؟

۱۱/۵ (۱)

۱۲ (۲)

۴ (۴)

۳/۸ (۳)

پاسخ تشریحی

۱. گزینه ۲ درست است.

چون مشخصه موتور خطی است گشتاور با توان دوم جریان متناسب است.

$$T_1 = KI_1^2$$

در حالت دوم چون تعداد دورهای سیم پیچ میدان نصف شده است داریم:

$$T_2 = \frac{K}{2} I_2^2$$

$$\frac{T_2}{T_1} = 2 \rightarrow I_2 = 2I_1 \rightarrow \phi_2 = 2\phi_1$$

$$\left. \begin{aligned} E_1 &= KN_1\phi_1 = V \\ E_2 &= \frac{K}{2} N_2\phi_2 = \frac{V}{2} \end{aligned} \right\} \rightarrow N_2 = \frac{N_1}{2} = \frac{n_0}{2}$$

۲. گزینه ۳ درست است.

$$\frac{1000}{2000} \times 240 = 120 \rightarrow I_{sh1} = 4A \quad I_{sh2} = \frac{180}{240} \times 4 = 3A \rightarrow E_a(1000\text{rpm}) = 110V$$

$$N_2 = \frac{180}{110} \times 1000 = 1636 \text{ rpm}$$

۳. گزینه ۲ درست است.

$$T = K\phi I_s, \quad \phi \propto \sqrt{I_s}$$

$$\frac{T_2}{T_1} = \frac{\phi_2 I_{s2}}{\phi_1 I_{s1}} = \frac{I_{s2} \sqrt{I_{s2}}}{I_{s1} \sqrt{I_{s1}}} = 2\sqrt{2} \rightarrow \frac{I_{s2} \sqrt{I_{s2}}}{50\sqrt{50}} = 2\sqrt{2} \rightarrow I_{s2} = 100A$$

$$E_1 = 125 - 50 \times 0.1 = 120 \text{ volt}$$

$$E_2 = 190 - 100 \times 0.1 = 180 \text{ volt}$$

$$\frac{E_2}{E_1} = \frac{N_2 \phi_2}{N_1 \phi_1} = \frac{N_2 \sqrt{I_{s2}}}{N_1 \sqrt{I_{s1}}} \rightarrow \frac{180}{120} = \frac{N_2 \sqrt{100}}{1200 \sqrt{50}} \rightarrow N_2 = 900\sqrt{2}$$

۴. گزینه ۱ درست است.

به دلیل خطی بودن مدار مغناطیسی حلقه هیستریزیس تشکیل نمی‌گردد و تلفات هیستریزیس صفر است. تلفات فوکو ارتباطی به خطی بودن مدار مغناطیسی ندارد بلکه به دلیل القای جریان‌های گردشی در هسته ایجاد می‌شود که چه در حالت خطی و چه در حالت غیرخطی موجود است.

۵. گزینه ۳ درست است.

به دلیل ثابت بودن جریان، نیروی محرکه مغناطیسی در مدار ثابت است.

$$F_m = Ni = \text{cte}$$

$$\phi = \frac{F_m}{R_{ag}} \quad w_f = \frac{1}{2} F_m \phi$$

$$\left. \begin{aligned} w_{f0} &= \frac{1}{2} F_m \phi_0 = \frac{1}{2} \frac{F_m^2}{R_{ag0}} \propto \frac{1}{2} \frac{(Ni)^2}{2x_0} \\ w_{f1} &= \frac{1}{2} F_m \phi_1 = \frac{1}{2} \frac{F_m^2}{R_{ag1}} \propto \frac{1}{2} \frac{(Ni)^2}{x_0} \end{aligned} \right\} \rightarrow w_{f1} = 2w_{f0} \rightarrow \Delta w_f = w_{f0}$$

در حرکت آرام می‌دانیم که:

$$\Delta w_{\text{mech}} = \Delta w_f = \frac{\Delta w_e}{2} \rightarrow \Delta w_e = 2\Delta w_f = 2w_{f0}$$

۶. گزینه ۲ درست است.

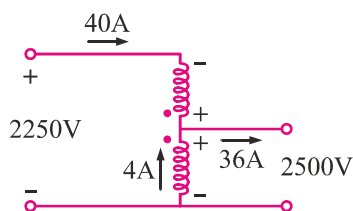
به دلیل صفر بودن مقاومت اهمی سیم پیچ و اتصال کوتاه بودن دو سر آن، ولتاژ القایی در سیم پیچ صفر است.

$$v = \frac{d\phi}{dt} = 0 \rightarrow \phi = \text{cte}$$

$$\phi = \frac{F_m}{R_{ag}} = \frac{Ni_1}{2g} = \frac{Ni_2}{g} \rightarrow i_2 = \frac{1}{2} i_1 = 2.5A$$

۷. گزینه ۴ درست است.

$$= 40 \times 2250 = 90 \text{ KVA} \text{ توان ظاهری}$$

۸. گزینه ۲ درست است.

$$R_m \propto \frac{\ell_{\text{هسته}}}{A_{\text{هسته}}} \quad R_{m2} = \frac{1}{\sqrt{2}} R_{m1}$$

$$F_m = Ni = \phi R_m \xrightarrow{\phi = \text{cte}} \frac{R_{m2}}{F_{m1}} = \frac{1}{\sqrt{2}} \rightarrow I_{m2} = \frac{\sqrt{2}}{2} I_{m1} = \frac{\sqrt{2}}{2} I_0$$

۹. گزینه ۴ درست است.

به دلیل آن که امپدانس سری، سلفی خالص است نمی توان از روابط معمول تنظیم ولتاژ استفاده نمود. جریان نامی سمت فشار قوی 5A است.

$$\begin{aligned} & \text{Diagram: } \xrightarrow{I} \text{---} j10 \text{---} \\ & |V_1| = 200 \quad V_1' = 200 \angle 0 \quad \% VR = 0 \rightarrow |V_1| = |V_1'| = 200 \\ & \vec{V}_1 = \vec{V}_1' + j10 \times \vec{I} = 200 + j10 \times 5(\cos \theta + j \sin \theta) = (200 - 50 \sin \theta) + j50 \cos \theta \\ & |V_1| = \sqrt{(200 - 50 \sin \theta)^2 + (50 \cos \theta)^2} = \sqrt{(200)^2 - 20000 \sin \theta + 2500 \sin^2 \theta + 2500 \cos^2 \theta} = 200 \\ & \rightarrow 2000 \sin \theta = 2500 \rightarrow \sin \theta = \frac{25}{200} = \frac{1}{8} \rightarrow \cos \theta = \sqrt{1 - \sin^2 \theta} = \frac{\sqrt{63}}{8} \end{aligned}$$

۱۰. گزینه ۱ درست است.

$$\begin{aligned} S_{\max} &= \frac{R_r}{X_r} = \frac{0.2}{2} = 0.1 & \frac{T_{st}}{T_{\max}} &= \frac{2S_{\max}}{S_{\max}^2 + 1} = \frac{0.2}{1 + 0.01} = 0.198 \\ \frac{T_{fL}}{T_{\max}} &= 0.5 \rightarrow \frac{T_{st}}{T_{fL}} &= \frac{0.198}{0.5} \end{aligned}$$

می دانیم در حالت راه اندازی ستاری مثلث گشتاور راه اندازی $\frac{1}{2}$ برابر می شود در نتیجه:

$$\frac{T_{st}'}{T_{fL}} = \frac{1}{3} \times \frac{0.198}{0.5} = 0.132$$

۱۱. گزینه ۳ درست است.

$$\eta = \frac{1-s}{1+s} = \frac{0.9}{1.1} = 0.82$$

۱۲. گزینه ۴ درست است.

$$\begin{aligned} P_{\text{mech}} &= (1-s)P_{\text{ag}} = 9.5\text{kw} + 200\text{w} = 9.7\text{kw} \\ P_{\text{cu}_r} &= S P_{\text{ag}} = P_{\text{mech}} \times \frac{s}{1-s} = \frac{45}{1455} 9.7\text{kw} = 0.3\text{kw} = 300\text{w} \\ P_{\text{cu}_r} &= 3R_r I_r^2 \rightarrow R_r = \frac{300}{3 \times 25} = 4\Omega \end{aligned}$$